

Vihreät nuoret

Vihreiden nuorten ja opiskelijoiden liitto ry

Ympäristöpoliittinen ohjelma

Hyväksytty liittokokouksessa 25.11.2018

Sisällys

1		
2		
3		
4		
5		
6		
7		
8		
9	Johdanto.....	2
10	Ekologisesti kestävä yhteiskuntajärjestelmä	2
11	Tavoite 1: Kulutuskulttuurista kestävämpään elämäntapaan.....	3
12	Tavoite 2: Lineaaritaloudesta kiertotalouteen	4
13	Tavoite 3: Resurssiviisaat yhdyskunnat ja fiksu aluerakenne	6
14	Tavoite 4: Ekologisesti ja sosiaalisesti kestävä ruoantuotanto ja kulutus	8
15	Elinvoimaiset ekosysteemit.....	9
16	Yleiset toimenpiteet luonnon monimuotoisuuden turvaamiseksi:	10
17	Tavoite 1: Vesistöjen rehevöityminen ja saastuminen kuriin	10
18	Tavoite 2: Ehkäistään maaperän pilaantumista ja köyhtymistä	11
19	Tavoite 3: Suojellaan metsät ja suot.....	12
20	Tavoite 4: Eläinten oikeudet politiikan keskiöön	14
21	Tavoite 5: Lisätään lajien suojelun keinoja	15
22	Tavoite 6: Turvataan kaupunkien ja taajamien elinvoimainen luonto	16
23	Elinkelpoinen ilmasto	16
24	Tavoite 1: Ilmastonmuutosta on torjuttava kaikin keinoin.....	17
25	Tavoite 2: Ilmastonmuutokseen on sopeuduttava.....	18
26	Tavoite 3: Energiaratkaisujen on oltava päästöttömiä ja kestäviä	18
27	Tavoite 4: Kasvatetaan hiilinieluja ja -varastoja	20
28	Tavoite 5: Turvataan puhdas hengitysilma.....	20
29	Vihreän ympäristöpolitiikan keinot	21

30	Tavoite 1: Kunnianhimoiset ja oikeudenmukaiset kansainväliset ympäristötavoitteet ja -sopimukset . 21
31	Tavoite 2: EU suunnannäyttävä ympäristöpolitiikan kehittämisessä ja keinojen käyttöönotossa 22
32	Tavoite 3: Suomi ympäristöratkaisujen edelläkävijänä 23
33	Tavoite 4: Kansallinen lainsäädäntö ja itsenäinen ympäristöhallinto turvaavat ympäristön hyvä tilan . 24
34	Tavoite 5: Ihmiset osallistuvat kestäväan elämäntapaan ja saavat siihen tukea paikallisella tasolla ... 25
35	Tavoite 6: Vaikuttava ympäristökasvatus luo pohjan ympäristötietoiselle kansalaisuudelle 25

36

37 **Johdanto**

38 Luonto on osa ihmistä ja ihminen on osa luontoa. Tämän asian tunnistaminen tulee olla kaiken
39 ympäristönsuojelun lähtökohtana. Luonnolla on itseisarvo riippumatta sen ihmisille tuottamista
40 hyödyistä. Elämme planeetalla, jonka resurssit ovat rajalliset ja jotka jaamme maapallon muiden
41 eliölajien kanssa. Meidän on kannettava vastuamme ympäristöstä ja tulevaisuudesta. Kaikki
42 poliittiset päätökset tulee tehdä ympäristön kannalta kestäväällä tavalla ja ympäristönsuojelua
43 edistävästi.

44 Ympäristöongelmien ratkaisemiseen tarvitaan kaikkia politiikan osa-alueita ja yhteiskunnan eri
45 tasojen toimijoita. Tavoitteena on luoda kestävä yhteiskunta ja maailma, jossa ihmistoiminta on
46 sovitettu maapallon kantokyvyn rajoihin. Ympäristöpolitiikkaan kuuluu niin kestävien
47 yhteiskuntajärjestelmien kehittäminen kuin uhanalaisten ekosysteemien suojeleminen. Ekologisia
48 ongelmia ratkaistaessa tulee kuitenkin aina ottaa huomioon myös sosiaaliset näkökulmat. Laajat
49 ja monisyiset ympäristöongelmat vaativat laajoja ja monialaisia ratkaisuja. Näitä ratkaisuja
50 etsitään myös tässä ohjelmassa, jossa linjataan Vihreiden nuorten ympäristöpolitiikkaa.

51

52 **Ekologisesti kestävä yhteiskuntajärjestelmä**

53 Ekologisesti kestävä yhteiskuntajärjestelmä toimii maapallon kantokyvyn rajoissa. Tämä
54 tarkoittaa esimerkiksi sitä, että luonnonvarojen kulutus ei saa ylittää niiden luontaista
55 uusiutumismuutoksia. Tällä hetkellä yhteiskuntajärjestelmämme ei kuitenkaan huomioi
56 planeettamme kantokykyä. Nykyinen luonnonvarojen lisääntyvään kulutukseen perustuva
57 järjestelmä ei ole kestäväällä pohjalla. Yhteiskuntamme haaste on luoda tähän aikaan sopiva
58 järjestelmä, joka ei koettele ekologista kestävyttä.

59 Talouskasvu on pitkään tarkoittanut hyvinvoinnin kasvua yhteiskunnassa ja talouskasvua
60 tarvitaan useissa kehittyvissä talouksissa ihmisten perustarpeiden turvaamiseksi. Riittävän
61 elintason saavuttamisen jälkeen talouskasvu ei kuitenkaan automaattisesti lisää hyvinvointia.
62 Talouskasvun tuoma vauraus ei nykyisessä järjestelmässä jakaudu tasaisesti eikä etenkään sitä
63 eniten tarvitseville. Tämän vuoksi nykyinen loputtomaan materiaaliseen kasvuun nojaava

64 järjestelmä ei ole perusteltu ihmisten hyvinvoinnin kannalta. Luonnonvarojenkulutuksen ja
65 talouskasvun välillä on tapahduttava täydellinen irtikytkentä tai nykyistä talousjärjestelmää on
66 muutettava siten, että kaikki ihmisen toiminta pysyy luonnon kantokyvyn rajoissa eikä talous ole
67 riippuvainen luonnonvarojen lisääntyvästä kulutuksesta. Taloudellinen vauraus maiden sisällä ja
68 välillä tulee tasata niin, että saavutamme mahdollisimman suuren hyvinvoinnin ympäristön
69 kantokyvyn rajoissa.

70 Kestävän yhteiskuntajärjestelmän luominen on yksi tärkeimmistä keinoista mahdollistaa
71 ihmistoiminnan pysyminen maapallon kantokyvyn rajoissa. Ympäristöongelmien ratkaisemiseksi
72 tarvitaan sekä markkinanohjausta että julkisen vallan suoria ohjauskeinoja. Meidän on luotava
73 yhteiskunta, jossa kuluttajat ja markkinatoimijat ohjataan tekemään vain ympäristön kannalta
74 kestäviä ratkaisuja.

75

76 **Tavoite 1: Kulutuskulttuurista kestävämpään elämäntapaan**

77 Siirryttäessä kulutuskulttuurista kohti kestäväää elämäntapaa täytyy erottaa, mikä kulutus on
78 välttämätöntä ja mikä ei. Tutkimusten mukaan hyvän elintason saavuttamisen jälkeen
79 kuluttaminen ei enää lisää onnellisuutta tai hyvinvointia. Kulutuskulttuurille olennainen
80 markkinointi luo meille tarpeen kuluttaa yli perustarpeiden ja ympäristön kantokyvyn. Kulutuksen
81 painopistettä tulee siirtää vähemmän materiaa kuluttaviin palveluihin.

82 Yksi nykyisen talousjärjestelmän valuvioista on tuottajien hyvin rajallinen vastuu tuotteiden
83 negatiivisista vaikutuksista. Esimerkiksi vaatteiden valmistajat eivät joudu maksamaan
84 pikamuodin aiheuttamasta jätemäärästä, koska kollektiivisesti rahoitettu jätehuolto kantaa
85 kierrättämisestä vastuun. Jos tuotteen koko elinkaaren aiheuttamat kustannukset perittäisiin
86 tuottajalta, muuttuisi tuotannon logiikka rajusti valmistajien joutuessa miettimään tuotteidensa
87 kestävyttä ja negatiivisia vaikutuksia ympäristöön sekä muulle yhteiskunnalle.

88 Vastuu kulutuksen kohtuullistamisesta ei saa olla yksin kuluttajalla. Kansainvälisellä ja valtion
89 tasolla on luotava kestävämpiä rakenteita, taloudellisia ohjauskeinoja ja rajoitteita ympäristölle
90 haitalliselle kulutukselle. Julkisen vallan on ohjattava markkinoita ja asetettava rajat siten, että
91 yksityisiä toimijoita ohjataan kestävään toimintaan. Tukijärjestelmiä pitää uudistaa siten, että
92 ekologisesti tuotettuja tuotteita tuetaan ja epäekologisesti tuotettuja verotetaan. Tuotteiden
93 kuljetuksesta koituvia päästöjä on myös saatava kuriin ja kauppareittejä virtaviivaistettava.
94 Tuotteiden koko elinkaaren vaikutukset on otettava huomioon julkisissa hankinnoissa. Näin
95 ohjataan kulutusta vastuullisempaan suuntaan.

96 Ihmisiä on tuettava kestävien kulutusvalintojen tekemisessä. Yrityksiä on veloitettava
97 julkaisemaan tietoa toimintansa ympäristövastuullisuudesta. Ympäristökasvatuksen ja tiedon
98 jakamisen keinoin voidaan myös edistää kestävämpää kulutuskulttuuria.

99 Jakamistalous on osa kestävästä talousjärjestelmästä ja tehostaa käytössä olevien resurssien
100 tehokkuutta. Jakamistalouden innovaatioita ja nykyisiä palveluja on tuettava ja edistettävä. Jo
101 olemassa olevia jakamistalouden muotoja ovat esimerkiksi kirjastot, yhteiskäyttöautot sekä
102 laadukkaisiin yhteistiloihin perustuvat asumisen muodot.

103 **Toimenpiteet:**

- 104 • Asetetaan tuotteille ympäristön kuormittavuuden mukaan määräytyvä haittavero.
- 105 • Otetaan talouspoliittisen päätöksenteon välineeksi pelkän BKT-kasvun mittaamisen sijaan
106 ekologista ja sosiaalista tasapainoa korostavia kokonaisvaltaisempia hyvinvoinnin malleja ja
107 mittareita.
- 108 • Rajoitetaan ympäristölle haitallisten tuotteiden mainontaa
- 109 • Edistetään tuotantoketjujen läpinäkyvyyttä ja yritysten ympäristövastuuta lainsäädännöllä.
- 110 • Kehitetään nykyisiä ympäristötiedon välittäjiä, kuten rakennusten energialuokkia ja
111 yhteispuhjoismaista Jouksen-ympäristömerkkiä, ja tarpeen mukaan luodaan niiden rinnalle uusia.
112 Yhtenäistetään kansainvälisten ympäristömerkkien kriteeristöjä.
- 113 • Suunnitellaan tuotteita ja palveluita käytettävyyden, kestävyys ja kierrätys edellä.
- 114 • MIPS (material input per service unit) ja hiilijalanjälki -merkinnät tuotteisiin.
- 115 • Julkisissa hankinnoissa vahvana kriteerinä tulee olla ympäristöhaittojen minimoiminen.
- 116 • Kehitetään ja tuetaan uusia ja jo olemassa olevia jakamistaloutta edistäviä julkisia palveluja.

117

118 **Tavoite 2: Lineaaritaloudesta kiertotalouteen**

119 Nykyinen lineaarinen talousmalli on tullut tiensä päähän uusiutumattomien luonnonvarojen
120 huetessa. Linearisesta taloudesta on siirryttävä kiertotalouteen, jossa raaka-aineet ja tuotteet
121 kiertävät suljetussa kierrossa. Tavoitteena tulee olla järjestelmä, jossa tuotteet suunnitellaan
122 siten, että materiaalit ovat tuotteen elinkaaren loppupäässä eroteltavissa ja jätteen synty on
123 minimoitu. Myös tuotannon sivutuotteet tulee hyödyntää. Esimerkiksi biokierrätystalouden
124 kehittäminen maa- ja metsätalouden sekä kotitalouksien sivuvirroista mahdollistaa korkeamman
125 jalostusarvon tuotteiden tuottamisen jätteistä.

126 Hallintoalueet toimivat kohtaamisalustana kiertotaloudelle. Nykyisestä sektorikohtaisesta
127 järjestelmästä pitää siirtyä yhtenäiseen aluekohtaiseen järjestelmään, jossa saman alueen eri
128 alojen toimijat hyödyttävät toisiaan. Yhden jäte- ja sivuvirrat ovat toiselle arvokkaita raaka-aineita.
129 Jätteenkäsittelyn järjestämistä on yhtenäistettävä ja keskitettävä tarpeeksi isoille toimijoille, jotta
130 se on mahdollisimman resurssitehokasta.

131 Rajalliset raaka-aineet, kuten esimerkiksi harvinaiset maametallit, tulee kierrättää tehokkaasti.
132 Jätteenkäsittelylle on luotava infrastruktuuri, joka tekee kierrätyksestä ja lajittelusta helppoa ja
133 vaivatonta kuluttajalle. Jätteenkäsittelymenetelmiä on koko ajan kehitettävä ja pyrittävä
134 kierrätysasteen nostamiseen. Jätehuollossa on noudatettava jätelaissa vahvistettua
135 eurooppalaista jätehierarkiaa, jonka viisi eri vaihetta ovat: a) ehkäiseminen, b) valmistelu
136 uudelleenkäyttöön, c) kierrätys, d) muu hyödyntäminen, esimerkiksi energiana, sekä e)
137 loppukäsittely.

138 Ravintoaineiden häiriintyneet kierrot muodostavat vakavan ympäristöongelman, kun esimerkiksi
139 fosforin loppuminen uhkaa ravinnontuotantoa ja tehomaaatalouden lannoitteet rehevöittävät
140 luontoa. Ravinnekierroja tulee kehittää suljetummiksi ja arvokkaita ravinteita on otettava talteen
141 nykyistä paremmin.

142 **Toimenpiteet:**

- 143 • Tuottajien tulee laatia elinkaariarviointi tuotteistaan.
- 144 • Vastuutetaan tuotteiden valmistajat tuotteiden loppusijoituksesta sekä
145 ympäristökuormituksesta.
- 146 • Yhtenäistetään ja keskitetään Suomen jätteenkäsittelyjärjestelmää siten, että julkiset
147 toimijat vastaavat resurssitehokkaan jätteenkäsittelyn järjestämisestä.
- 148 • Lisätään ihmisten tietoa kierrätyksestä tiedotuksen ja ympäristökasvatuksen avulla.
- 149 • Kannustetaan kierrätykseen luomalla panttijärjestelmiä uusille tuoteryhmille.
- 150 • Lisätään kierrätyspisteiden määrää julkisilla paikoilla ja tuodaan kierrätyspisteet lähelle
151 kuluttajia.
- 152 • Syntypaikkalajittelun tehostamisen lisäksi on otettava käyttöön mekaanisen erottelun
153 menetelmiä jätteenkäsittelylaitoksissa.
- 154 • Kehitetään rakentamisen, kaivosteollisuuden ja muun teollisuuden jätemäärien säätelyä
155 taloudellisin ohjauskeinoin ja julkisen sääntelyn avulla.
- 156 • Rakennuksiin ja rakentamiseen liittyvissä hankinnoissa on kriteerinä oltava
157 rakennusmateriaalien uusiokäyttömahdollisuus.
- 158 • Huomioidaan kiertotalousajattelua julkisissa hankinnoissa.
- 159 • Kehitetään jätevedenpuhdistuksen prosesseja siten, että ravintoaineita saadaan tehokkaasti
160 hyötykäyttöön.
- 161 • Kehitetään ja suunnitellaan teollisuusalueita kiertotaloutta hyödyntäviksi teollisiksi
162 symbiooseiksi, jossa sivuvirrat ja hukkalämmöt otetaan tehokkaasti käyttöön.

163 • Tuetaan kiertotaloutta edistävää tutkimusta ja otetaan käyttöön kiertotalouden uusia
164 teknologioita.

165

166 **Tavoite 3: Resurssiviisaat yhdyskunnat ja fiksu aluerakenne**

167 Hyvä yhdyskuntasuunnittelu mahdollistaa kestäväen elämäntavan kaikille ja luo rakenteita, jotka
168 kannustavat kestäviin valintoihin. Kaupungistuminen on globaali megatrendi, joka johtuu talouden
169 rakennemuutoksesta. Kaupunkien tekemillä ratkaisulla on merkittävä rooli ilmastonmuutoksen
170 torjunnassa ja siihen sopeutumisessa sekä ympäristöongelmien ratkaisemisessa. Jo nyt yli puolet
171 maailman väestöstä asuu urbaaneilla alueilla ja suurin osa vuoden 2050 urbaanista
172 infrastruktuurista on vielä rakentamatta.

173 Rakennettua ympäristöä pitää kehittää ekologinen ja sosiaalinen kestävyys edellä. Tiivis,
174 joukkoliikenteeseen tukeutuva rakentaminen mahdollistaa miellyttävän elämän palveluiden
175 äärellä, uusien ratkaisujen tehokkaan käyttöönoton, ympäristön kannalta tehokkaan liikenteen ja
176 säästää viheralueita verrattuna hajautuneeseen rakentamiseen. Liikkumismuotojen pitää
177 muodostaa toisiaan tukeva liikennejärjestelmä, jonka ansiosta matkustaminen määränpäähän
178 yhdistämällä eri kulkuneuvoja onnistuu vaivattomasti. Älykkäästi suunniteltu liikenne vähentää
179 päästöjä ja liikenteessä kulutettua aikaa. Liikenteen tulee perustua mahdollisimman pitkälle
180 kestäviin liikennemuotoihin, eli kävelyyn, pyöräilyyn ja julkiseen liikenteeseen. Pyöräilyn ja kävelyn
181 edistämällä on useita positiivisia vaikutuksia koskien esimerkiksi kansanterveyttä, ympäristön
182 tilaa ja viihtyisyyttä.

183 Harvaan asutuilla alueilla tulee tukea omavaraisuutta esimerkiksi lähienergian muodossa ja
184 erilaisten jakamispalveluiden käytössä. Maakuntakeskusten kasvua tulee tukea, sillä
185 kaupunkialueiden tasaisempi kasvu mahdollistaa resurssitehokkaan ja harkitusti suunnitellun
186 kaupunkikehityksen.

187 Kestävä rakentaminen edellyttää, että kiinnitetään huomioita rakennusten käyttöikäen,
188 rakennusmateriaalien uusiokäyttöön, rakennusten kestävyteen ja terveellisyyteen sekä koko
189 elinkaaren aikaisiin ilmasto- ja ympäristövaikutuksiin. Puurakentamisen esteet on poistettava ja
190 puukerrostalojen rakentamista edistettävä paljon nykyistä enemmän.

191 **Toimenpiteet:**

192 • Rajoitetaan fossiilisista lähteistä tuotettujen, ympäristölle haitallisten materiaalien käyttöä,
193 tavoitteena näistä materiaaleista kokonaan luopuminen.

194 • Edistetään puurakentamista kaavamääräyksillä sekä lisäämällä koulutusta ja tutkimusta.

195 • Rakentamisessa asetettua rakennuksen suunniteltua käyttöikää tulee merkittävästi pidentää,
196 tavoitteena elinkaareltaan rajoittamattomat rakennukset ja rakenneratkaisut.

- 197 • Edistetään energiatehokkuuden lisäämistä ja kaukolämmön käyttöä, sekä energiatehokkuutta
198 korjausrakentamisessa lainsäädännön ja tukien avulla. Energiaremonttien yhteydessä pidetään
199 huoli, ettei rakennuksen elinkaaripäästöt lisääny tai käyttäjien terveys vaarannu.
- 200 • Asuntojen lämmöneristystä ja energiatehokkuutta edistäviä remontteja sekä öljylämmityksestä
201 pois siirtymistä tulee tukea.
- 202 • Uusia asuntoja tulee rakentaa ensisijaisesti olemassa olevan rakenteen sisään
203 täydennysrakentamalla.
- 204 • Edistetään julkisten tilojen iltakäyttöä ja helpotetaan toimistojen ja liiketilojen muuttamista
205 asuinkäyttöön, jotta rakennusten käyttöaste olisi korkeampi.
- 206 • Asuminen pitää suunnitella kestävien liikkumismuotojen varaan ja matkojen pituus minimoiden.
207 Valtionhallinnon tulee laatia ohjeistus hyväksyttävästä joukkoliikenteen minimipalvelutasosta
208 erityyppisillä alueilla.
- 209 • MAL-sopimuskausia tulee pidentää ja sitoa osaksi pitkän aikavälin valtakunnallista
210 liikennejärjestelmäsuunnitelmaa.
- 211 • Valtionhallinnon tulee aktiivisesti kehittää kaupungeissa sijaitsevia maaomistuksiaan asumisen,
212 työpaikkojen ja palveluiden luomiseksi.
- 213 • Suomeen tulee kehittää maanlaajuinen avoimiin rajapintoihin perustuva lippujärjestelmä ja
214 reittiopas, joka integroi kaikki liikennemuodot samaan sovellukseen.
- 215 • Valtionhallinnon tulee kaupunkiseuduilla rahoittaa ainoastaan kestävien liikennemuotojen
216 kehittämistä sekä välttämättömiä valtakunnallisia liikennehankkeita.
- 217 • Kaupunkiseutujen raideliikennettä tulee kehittää voimakkaasti ja pienempien paikkakuntien
218 välistä raideliikennettä on tuettava jo olemassa olevilla ratayhteyksillä.
- 219 • Valtion tulee tukea kaukojunaliikenteen rataverkoston kehittämistä.
- 220 • Jäämeren rataa ei tule rakentaa, sillä saamelaisten oikeudet eivät toteudu hankkeessa ja sen
221 ympäristövaikutus on negatiivinen.
- 222 • Kaupunkien on laadittava pyöräilyn kokonaissuunnitelma ja rakennettava yhtenäinen
223 pyöräreittiverkosto, joka yhdistää taajamat toisiinsa. Liikennehallinnon on aktiivisesti tuettava
224 kuntia tavoitteen saavuttamisessa.
- 225 • Fossiilisten polttoaineiden käyttöä liikenteessä on korvattava sähkövoiman ja biopolttoaineiden
226 käytöllä.
- 227 • Sähköautojen latauspaikkaverkoston laajentamista tulee tukea.
- 228 • Lentämisen valtiontuet on lopetettava välittömästi.

229 • Luovutaan rakentamisen pysäköintinormeista ja siirrytään markkinaehtoiseen
230 pysäköintipolitiikkaan.

231

232 **Tavoite 4: Ekologisesti ja sosiaalisesti kestävä ruoantuotanto ja kulutus**

233 Maailman ruoantuotannon tila on hälyttävä. Riippuvuus fossiilista polttoaineista, viljelykelpoisen
234 maan riittämättömyys, ilmastonmuutos, biopolttoaineiden viljelyn lisääntyminen sekä kauppaa
235 vääristävät tuet ja rajoitukset ovat kaikki osasyitä globaalin ruoantuotannon ongelmiin.

236 Tällä hetkellä maatalouden kasvihuonekaasupäästöt ovat 20 prosenttia Suomen päästöistä ja
237 globaalisti noin 30 prosenttia. Ruoantuotannon suuri hiilijalanjälki johtuu pääosin
238 eläintuotannosta, joka vaatii suuria määriä maapinta-alaa ja aiheuttaa metaani- ja
239 hiilidioksidipäästöjä. Muita maatalouden aiheuttamia ympäristöongelmia ovat hiilinielujen ja -
240 varastojen pieneneminen, maaperän köyhtyminen, korkea vedenkulutus, lannoitteista aiheutuvat
241 päästöt ja vesistöjen rehevöityminen. Maapallon maapinta-alasta noin 38 prosenttia on
242 maataloustoiminnan käytössä. Vaikka ruokaa tuotetaan määrällisesti riittävästi koko maapallon
243 ihmisten tarpeisiin, näkee noin 800 miljoonaa ihmistä nälkää. Ruoantuotannossa tulee huomioida
244 ympäristövaikutusten lisäksi myös globaali tasa-arvo ja sosiaalinen kestävyys. Ruoantuotannon
245 eettiset ja ekologiset ongelmat tuotantomaisissa tulee tiedostaa. Maailmankaupan tulee turvata
246 yhtäläiset mahdollisuudet kaikille maataloustuotteiden tuottajille. Ruokaa tulee tuottaa siellä,
247 missä se on resurssitehokkainta ja maailmankaupan vääristäviä tukia on purettava.

248 Maatalouden hiilensidontaa on parannettava uusilla menetelmillä ja ruokaa on tuotettava
249 mahdollisimman ympäristö- ja eläinystävällisesti. Ruoankulutuksen ilmastovaikutuksia voidaan
250 tehokkaimmin vähentää suosimalla kasviperäistä ruokaa ja minimoimalla hävikkiä. Kuljetusten ja
251 pakkausten ympäristövaikutukset ovat pieniä verrattuna ruoantuotantoon. Eläinperäisten
252 tuotteiden kulutuksesta on pyrittävä eroon kokonaan ja kotimaista ruoantuotantoa on ohjattava
253 tehokkaasti kasvipohjaisempaan suuntaan. Eläimiä on kohdeltava itseisarvoisina olentoina, ei
254 ihmisten tuotantojärjestelmien osina.

255 Suomen tulee pyrkiä ekologisen ja eettisen ruoantuotannon edelläkävijäksi. Kotimaisen, kestävän
256 ja kasvispohjaisen ruoan osuutta ruokavaliossa on edistettävä. Kestävä kasvisruoka on
257 terveellistä, eettistä, ekologista ja ilmastoystävällistä. Se edistää myös huoltovarmuutta ja
258 ruokaturvaa. Maataloudesta aiheutuu Suomessa nykyisin noin puolet sekä fosforin että typen
259 kuormasta, joka päättyy Itämereen ihmistoiminnan seurauksena. Rehevöittäminen on saatava
260 kuriin ja ravintoaineet paremmin kiertoon.

261 Ruoantuotannon turvaamiseksi on myös pidettävä huolta pölyttäjästä. Kulttuurimaisemien, kuten
262 niittyjen suojeleminen ja hyönteismyrkkyjen käytön vähentäminen maataloudessa ovat tärkeitä keinoja
263 pölyttäjäsuojelun suojelemiseksi.

264

265 **Toimenpiteet:**

- 266 • Luodaan järjestelmä hävikkiruuan kierrättämiseen ja hyödyntämiseen. Järjestelmän luomisen
267 jälkeen kaupat ja ravintolat velvoitetaan osallistumaan hävikkiruuan hyödyntämiseen ja
268 kierrättämiseen.
- 269 • Edistetään ilmastovastuullista ruokakulttuuria, esim. kaupunkiviljelyn, korttelikeittiöiden,
270 ruokapiiritoiminnan ja kumppanuusmaatalouden sekä koulujen kummitilatoiminnan keinoin.
- 271 • Asetetaan ilmastopäästöihin perustuva kansallinen eläintuotevero ja edistetään eläintuoteveron
272 käyttöönottoa myös EU:ssa.
- 273 • Lakkaudetaan eläintuotannon maataloustuet ja tuetaan eläintuottajien siirtymistä
274 kasviproteiinien tuotantoon.
- 275 • Myönnetään maataloustukia kestäväälle kasvituotannolle. Lopetetaan eläintuotannon tuet.
- 276 • Tuetaan maatalojen tuottamia ekosysteemipalveluja, kuten hiilinieluja, puhtaan veden lähteitä,
277 ravinteiden kierrätystä, pölytystä ja luonnon monimuotoisuuden edistämistä.
- 278 • Tuetaan kotimaisia, ekologisia kasviproteiinien tuotannon innovaatioita ja edistetään myös
279 niiden vientiä ulkomaille.
- 280 • Julkisissa hankinnoissa tulee lisätä kotimaisen lähi- ja luomuruoan osuutta ja painottaa
281 elintarvikkeiden ympäristöystävällisyyttä ja reilua kauppaa.
- 282 • Lopetetaan eläinperäisen ruuan tarjoaminen julkisen puolen ruokailuissa.
- 283 • Edistetään ja suositaan viljelyskasvien geneettistä monimuotoisuutta vaihtelevassa ilmastossa.
- 284 • Varaudutaan ilmastokriisin vaikutuksiin maataloudessa purkamalla geenitekniikan käytön
285 regulaatiota kasvinjalostuksessa.
- 286 • Lisätään neuvontaa sekä palko- ja muiden proteiinipitoisten kasvien viljelyä ja jalostusta
287 elintarvikkeiksi.
- 288 • Edistetään lihalle vaihtoehtoisten valkuaisen lähteiden tutkimusta, tuotantoa ja käyttöä.
- 289 • Edistetään ruoan tarjontaa ja viljelyä satokausien mukaisesti.
- 290 • Edistetään tuotteiden myyntiä uudelleen käytettäviin pakkauksiin joustavammalla sääntelyllä.

291

292 **Elinvoimaiset ekosysteemit**

293 Luonnolla on ihmisestä riippumaton itseisarvo. Luonnon monimuotoisuuden väheneminen on
294 ilmastonmuutoksen ohella maailman suurin ympäristöongelma. Elinvoimaiset ekosysteemit ovat
295 edellytys kaikelle elämälle tällä planeetalla. Ihminen aiheuttaa nykyisellä toiminnallaan

296 ekosysteemien, eliölajien sekä geneettisen monimuotoisuuden köyhtymistä muun muassa
297 pirstomalla elinympäristöjä. Luonnon monimuotoisuuden säilyminen vaikuttaa myös
298 ekosysteemien kykyyn tuottaa ihmisille välttämättömiä ekosysteemipalveluja, kuten puhdasta
299 vettä ja ilmaa, ravintoa ja tärkeitä materiaaleja. Luonnon monimuotoisuudella on myös positiivisia
300 vaikutuksia ihmisen fyysiseen ja psyykkiseen terveyteen.

301

302 **Yleiset toimenpiteet luonnon monimuotoisuuden turvaamiseksi:**

- 303 • Turvataan luonnon monimuotoisuus YK:n biodiversiteettisopimuksen tavoitteiden mukaisesti.
- 304 • Tunnustetaan olemassaolevien suojelualueiden merkitys ja turvataan niiden säilyminen myös
305 tulevaisuudessa.
- 306 • Tehdään uusien kansallispuistojen perustamisesta pitkän aikavälin strategia, jota voidaan
307 toteuttaa suunnitelmallisesti hallituskausien yli.
- 308 • Uudistetaan ympäristönsuojelulaki velvoittamaan ekologinen kompensatio luonnon
309 monimuotoisuutta heikentäviltä toimilta, jottei ekosysteemien tila kokonaisuudessaan heikentyisi.
310 Ekologista kompensatiota ei kuitenkaan tule käyttää olemassa olevien luonnonsuojelualuiden
311 osalla, sillä ne on säilytettävä koskemattomina.
- 312 • Kohdennetaan aktiivisia suojelu- ja hoitotoimia luonnon monimuotoisuuden kannalta
313 arvokkaimmille ydin- ja yhteysalueille. Luonnonsuojelun ydin- ja yhteysalueiden määrittely
314 tuodaan selkeästi ja maakuntia velvoittavasti valtakunnallisiin alueidenkäyttötavoitteisiin (VAT).
- 315 • Kielletään malmien etsintä kansallispuistoissa ja luonnonsuojelualueilla. Malminetsintä on
316 suojelualueilla tarpeetonta, koska kaivostoiminta niillä on kiellettyä.

317

318 **Tavoite 1: Vesistöjen rehevöityminen ja saastuminen kuriin**

319 Rehevöityminen uhkaa Suomen vesistöjen monimuotoisuutta ja virkistyskäyttöä. Vesistöjen
320 rehevöityminen aiheutuu maa- ja metsätalouden hajakuormituksesta sekä tehtaiden ja laitosten
321 pistekuormituksesta.

322 Maa- ja metsätalouden fosfori- ja typpipitoiset ravinteet sekä eloperäiset ainekset valuvat
323 vesistöihin aiheuttaen rehevöitymistä niin sisävesillä kuin Itämeressäkin. Suurimpia typen ja
324 fosforin päästölähteitä ovat asutus, maa- ja metsätalous sekä ilmaperäiset laskeumat. Vesistöjen
325 rehevöityminen vapauttaa lisää fosforia maaperästä, mikä pahentaa tilannetta edelleen.
326 Rehevöityminen johtaa runsaasiin leväesiintymiin, pohjien happikatoon, muutoksiin
327 eliöyhteisöissä ja lajiston yksipuolistumiseen.

328 Vesistöjen saastumista aiheutuu myös teollisuuden onnettomuuksien ja virhearvioinnin
329 seurauksena. Tiukka ympäristövalvonta ja toimiva ympäristöhallinto ennaltaehkäisevät
330 huolimattomuudesta tai välinpitämättömyydestä aiheutuvia onnettomuuksia.

331 Itämeren rehevöitymisen ja saastumisen ehkäisemiseksi tarvitaan kansainvälistä yhteistyötä.
332 Itämeren suojelukomission HELCOM:in ja EU:n kautta tehdään paljon merkittävää työtä Itämeren
333 tilan parantamiseksi. Suomessa suurimmat haasteet liittyvät maatalouden hajakuormituksen
334 vähentämiseen ja typenpoistoon yhdyskuntajätevesistä.

335 **Toimenpiteet:**

- 336 • Ehkäistään piste- ja hajakuormitusta jo niiden alkulähteiltä.
- 337 • Panostetaan suojavyöhykkeisiin peltojen ja vesistöjen välille.
- 338 • Edistetään hulevesien hallintaa kaupungeissa osana vesistöjen suojelua, ilmastonmuutokseen
339 sopeutumista ja kaupunkien vihersuunnittelua.
- 340 • Suositaan luonnonperäisiä lannoitteita keinolannoitteen sijaan.
- 341 • Kunnostetaan pahasti rehevöityneitä vesistöjä.
- 342 • Edistetään tiukkoja päästörajoitteita kansainvälisisissä sopimuksissa ja direktiiveissä Itämeren
343 rannikkokaupungeille.
- 344 • Otetaan käyttöön tehostettu typenpoisto kaikissa Suomen rannikkokaupunkien
345 jätevedenpuhdistamoissa.
- 346 • Kehitetään ja otetaan käyttöön uusia jätevedenpuhdistusteknologioita ravinteiden, muiden
347 kemikaalien ja mikromuovien poiston tehostamiseksi.
- 348 • Luovutaan avohakkuista vesien- ja ilmastosuojelun edistämiseksi.
- 349 • Rajoitetaan meriliikenteen pakokaasujen typpipäästöjä eikä rakenneta uusia laivaväyliä
350 Itämerelle.
- 351 • Lisätään öljyntorjuntayksiköiden määrää Itämerellä.
- 352 • Varmistetaan pohjavesien suojelusuunnitelmilla ja -toimenpiteillä puhtaan juomaveden
353 riittävyys.

354

355 **Tavoite 2: Ehkäistään maaperän pilaantumista ja köyhtymistä**

356 Tehomaataloudessa käytetyt keinolannoitteet aiheuttavat maaperän köyhtymistä, mikäli
357 ravinteiden palautumisesta maaperään ei pidetä huolta. Maaperän köyhtyminen haittaa
358 maataloutta ja on uhka ruoantuotannolle.

359 Suomessa on arviolta noin 23 000 pilaantunutta maa-alueita. Pilaantuneella alueella on ihmisen
360 toiminnan seurauksena haitallisia aineita, jotka aiheuttavat merkittävää riskiä ympäristölle tai
361 ihmisten terveydelle. Haitallisten aineiden joutuminen maaperään tapahtuu erilaisten
362 onnettomuuksien, vahinkojen tai pitkän ajan kuluessa tapahtuneiden vähittäisten päästöjen
363 seurauksena. Aineet saattavat kulkeutua maaperästä edelleen pohjaveteen ja vesistöihin.
364 Pilaantuneita maaperiä hoidetaan yleensä poistamalla mekaanisesti saastunut maa.
365 Luonnonmukaisia keinoja, kuten biopuhdistusta hyödyntäen voidaan kuitenkin puhdistaa
366 pilaantuneita maaperiä kasvien ja mikrobien avulla.

367 Maaperän ja vesistöjen happamoitumista aiheutuu energiantuotannosta ja teollisuuden sekä
368 liikenteen polttoaineista vapautuvista oksideista, kuten rikkidioksidista. Maaperän typpimäärää
369 nostavat myös lannoitteet. Maaperän happamoituminen vaurioittaa useita kasveja. Suurin osa
370 Suomen happamasta laskeumasta tulee Suomen rajojen ulkopuolelta.

371 **Toimenpiteet:**

372 • Ennaltaehkäistään maaperän pilaantumista tehokkaalla riskienhallinnalla.

373 • Kunnostetaan pilaantuneet maa-alueet.

374 • Maanviljelyssä tulee huomioida maaperän kunnon parantaminen palauttamalla ravintoaineita
375 maaperään.

376 • Saastuneiden maaperien kunnostuksessa tulee ottaa käyttöön biologisia menetelmiä, kuten
377 biopuhdistusta.

378 • Happamoitumista on ehkäistävä teollisuuden päästöjä puhdistamalla ja happaman laskeuman
379 määrää on pyrittävä vähentämään kansainvälisin sopimuksin ja rajoittein.

380

381 **Tavoite 3: Suojellaan metsät ja suot**

382 Suomen metsäluonto on uhattuna. Tehometsätalous on suurin syy metsiemme
383 monimuotoisuuden hupenemiseen. Tällä hetkellä noin kolmannes kaikista uhanalaisista lajeista
384 on metsälajeja. Kangasmetsien luontotyypeistä lähes kaksi kolmannesta on uhanalaisia ja lähes
385 kaikki lehtoluontotyypit ovat myös uhanalaisia.

386 Metsätalouden toimenpiteet ovat vähentäneet tiettyjen elinympäristöjen, kuten vanhojen metsien
387 määrää ja heikentäneet niiden laatua. Tehometsätalouteen kuuluvat avohakkuut eivät myötäile
388 luonnonmukaista metsien uusiutumista ja heikentävät metsiemme monimuotoisuutta. Ne
389 vähentävät myös metsiemme monikäyttöä. Uudistus- ja kunnostusojitukset muuttavat metsien
390 vesitaloutta ja vedenkiertoa, aiheuttavat ylimääräisten ravinteiden valumista vesistöihin ja
391 tuhoavat soisia luontotyyppisiä, kuten uhanalaisia runsaspuustoisia korpia. Kestävän
392 metsätalouden tukijärjestelmä Kemera on uudistettava, jotta se vastaa paremmin metsäluonnon
393 suojelun tarpeeseen. Yksityisten metsien vapaaehtoisen suojelun ohjelmaa METSOa tulee

394 laajentaa ja kehittää tehokkaammaksi. Julkisesti kerätty metsätieto tulee olla yhteiskunnan,
395 erityisesti ympäristöhallinnon ja tutkijoiden hyödynnettävissä.

396 Suomen alkuperäisistä soista alle puolet ovat enää luonnontilaisia metsätalouden
397 ojitustoimenpiteiden vuoksi. Kolmasosa soiden ojituksista on todettu taloudellisesti
398 hyödyttömiksi. Noin puolet suoluontotyypeistämme ovat uhanalaisia. Eniten uhanalaistuneet ovat
399 korpiset, lettoiset ja lähteiset tyypit.

400

401 **Toimenpiteet:**

402 • Suojellaan vanhat metsät ja turvataan ekologisesti riittävä lahopuiden määrä metsissä.

403 • Uudistetaan metsälakia siten, että metsätalous on ekologisesti kestävä ja monimuotoisuutta
404 säilyttävää.

405 • Luovutaan energiaturpeen tuotannosta välittömästi, eikä raivata enää uusia alueita
406 tuotantoalueiksi. Valtionyhtiöiden ei tule siirtää turvetuotantoaan ulkomaille.

407 • Muutetaan metsätalouksikäytössä olevien turvemaiden uudis- ja kunnostusojitukset
408 luvanvaraisiksi ja edellytetään suunnitelma riittävästä toimista ravinteiden ja kiintoaineen pääsyn
409 estämisestä vesistöihin.

410 • Metsätalouden ympäristötukia pitää ohjata etenevissä määrin soiden ennallistamistöihin sekä
411 runsaspuustoisten korpien suojelusta aiheutuviin kuluihin.

412 • Tehdään avohakkuista luvanvaraisia ja luovutaan niistä kokonaan julkisomisteisissa metsissä.

413 • METSO-ohjelmaa tulee laajentaa koskemaan kaikkia elinympäristötyyppejä ja sen rahoitusta on
414 lisättävä merkittävästi.

415 • Kasvatetaan valtion metsien keski-ikää ja kartoitetaan sekä suojellaan kaikki METSO-ohjelman
416 luonnontieteellisten valintaperusteiden arvoluokkien I ja II mukaiset metsät
417 luonnonsuojellisesti toimivina kokonaisuuksina.

418 • Lakkautetaan luonnolle haitalliset tuet, kuten kunnostusojitusten tuet, ja kohdennetaan ne
419 uudelleen Kemera:n ympäristötukeen sekä metsäluonnon hoitohankkeisiin.

420 • Valtion metsäkeskusten keräämän metsätietojärjestelmän tiedot on vapautettava avoimesti
421 kaikkien saataville.

422 • Arvokkaiden kohteiden säilymisen ja metsälain noudattamisen seuranta on siirrettävä
423 metsäkeskuksilta riippumattoman arvioijan, kuten alueellisen ympäristöviranomaisen tehtäväksi.

424 • Energiapuun ja biomassan korjuulle metsistä on luotava Euroopan unionin laajuiset
425 kestävyyskriteerit.

426 • Vältetään metsien liikalannoitusta rehevöittävien vaikutusten minimoimiseksi.

- 427 • Toteutetaan laajamittainen suoluonnon ennallistamisohjelma.
- 428 • Soidensuojelualueverkostoa on täydennettävä erityisesti Etelä-Suomessa.

429

430 **Tavoite 4: Eläinten oikeudet politiikan keskiöön**

431 Eläinten itseisarvo tulee tunnustaa eikä eläimiä tule riistää ihmisen vuoksi. Eläinten oikeudet eivät
432 toteudu riittäväällä tasolla Suomessa, ja siksi eläinsuojelulaki on uudistettava kunnianhimoiseksi ja
433 eteenpäinkatsovaksi. Eläimillä tulee olla oikeus lajityypilliseen hyvään elämään ja niiden elintason
434 tulee täyttää eläinten fysiologiset- ja perustarpeet. Eläimiä koskevan päätöksenteon tulee
435 perustua tutkittuun tietoon eläinten hyvinvoinnista. Eläinten kaltoinkohtelu tulee ottaa vakavasti
436 ja siihen tulee puuttua tehokkaasti sekä ennaltaehkäisevästi.

437 **Toimenpiteet:**

- 438 • Perustetaan eläinasiavaltuutetun virka.
- 439 • Siirretään eläinasiat maa- ja metsätalousministeriöstä ympäristöministeriöön.
- 440 • Kielletään turkistarhaus välittömästi. Tuetaan turkistarhaajia uudelleen kouluttautumisessa.
- 441 • Edellytetään lemmikin huoltajalta näyttöä kyseisen eläinlajin tuntemuksesta ja hoidosta
442 kurssilla, kokeella tai muulla keinolla.
- 443 • Lemmikkien jalostuksessa tulee keskittyä eläinten hyvinvoinnin parantamiseen. Ylijalostettujen
444 rotujen jalostus tulee kieltää lailla.
- 445 • Eläinlääkäripalvelujen arvonlisäverokantaa tulee yhtenäistää ihmisten lääkäripalvelujen kanssa
446 samalle viivalle, jotta eläimen huoltajan tai eläimestä huolehtivan yhdistyksen taloudellinen
447 tilanne ei estä eläimen terveydestä huolehtimista.
- 448 • Veloitetaan kuntia tai hyvinvointialueita järjestämään löytöeläinten kuljetus löytöeläintaloille.
- 449 • Kielletään verkkokalastus Saimaalla saimaannorppien suojelemiseksi.
- 450 • Kielletään pyydystä ja päästä -kalastus.
- 451 • Kielletään metsästyskilpailut ja eläinten kasvattaminen metsästettäväksi. Kielletään luolapyynti
452 ja pienpetorautojen käyttö. Asetetaan metsästykselle ikäraja.
- 453 • Eläinten veden saanti sekä ulkoilumahdollisuudet on turvattava lailla.
- 454 • Kielletään kaikkien häkkien, parsinavettojen ja muiden liikkumista rajoittavien rakenteiden
455 käyttö vuoteen 2025 mennessä.
- 456 • Porsaiden kirurgisessa kastraatiossa rauhoittaminen ja toimenpidealueen puuduttaminen tulee
457 olla edellytys toimenpiteelle.

- 458 • Kielletään nopeakasvuisten broilerien kasvatus.
- 459 • Eläinten oikeuksien toteutumisen turvaamiseksi kameravalvonta tulee säätää pakolliseksi
460 kaikissa teurastamoissa. Videomateriaalia on käytävä läpi säännöllisesti valvontaviranomaisten
461 toimesta.
- 462 • Tuetaan vaihtoehtoisten tutkimusmenetelmien kehittämistä eläinkokeille, jotta eläinkokeista
463 voidaan luopua myös lääketieteellisissä tarkoituksissa.

464 **Tavoite 5: Lisätään lajien suojelun keinoja**

465 Ihminen on toiminnallaan aiheuttanut kuudennen sukupuuttoaalton. Suurimmat syyt eliölajien
466 sukupuutolle ovat elinympäristöjen muutos, pirstoutuminen ja häviäminen, ylikalastus merissä
467 sekä tulokas- ja vieraslajit. Ilmastonmuutos kiihdyttää useita edellä mainituista prosesseista.

468 Suomessa on arvioitu olevan noin 45 000 eliölajia, joista yli puolet on puutteellisesti tunnettuja.
469 Erityisesti selkärangattomia, sieniä, sammalia, jäkäliä ja vesieliöitä tunnetaan huonosti. Lajien
470 uhanalaisuuden ja elinympäristöjen suojelu tarpeen arviointi on jäänyt puutteelliseksi, sillä lajien
471 kartoitus ei ole ollut kattavaa. Suomessa joka kymmenes laji on uhanalainen ja luontotyypeistä
472 puolet on todettu uhanalaisiksi. Uhanalaisimpiin luontotyyppeihin kuuluvat perinnebiotoopit ovat
473 vähentyneet radikaalisti viimeisen 50 vuoden aikana maataloudessa tapahtuneiden muutosten ja
474 perinnemaisemien umpeutumisen seurauksena.

475 **Toimenpiteet:**

- 476 • Rahoitetaan uhanalaisten lajien levinneisyyden ja ekologian selvittämistä ja varmistetaan
477 lajitietokeskuksen riittävä rahoitus.
- 478 • Toteutetaan uhanalaisten lajien suojelun toimenpideohjelman toimet. Kielletään uhanalaisten
479 lajien metsästys.
- 480 • Helpotetaan vapaaehtoisten tekemien lajihavaintojen luonnonsuojelukäyttöä kehittämällä
481 tietojärjestelmiä ja yhteistyötä viranomaisten kanssa.
- 482 • Tehostetaan perinnebiotooppien suojelua.
- 483 • Lisätään sisävesialueiden suojelua niiden monimuotoisuuden säilyttämiseksi.
- 484 • Uudistetaan vesivoimayhtiöiden ympäristö- ja kalatalousvelvoitteet ja laitetaan ne täytäntöön
485 voimaloiden aiheuttamien ympäristöhaittojen kompensoimiseksi.
- 486 • Ehkäistään uusien vieraslajien leviämistä ja pyritään minimoimaan vakiintuneiden vieraslajien
487 haittavaikutuksia.

488

489

490 **Tavoite 6: Turvataan kaupunkien ja taajamien elinvoimainen luonto**

491 Luonnon monimuotoisuuden turvaaminen kuuluu myös taajama- ja kaupunkialueille.
492 Monimuotoisuus ja lajien liikkuminen edellyttää kattavia ja yhtenäisiä viheralueverkostoja.
493 Perusverkoston kaupunkiluonnolle muodostavat kaupunginosapuistot ja kaupunkimetsät.
494 Viherinfrastruktuurilla ja kaupunkipuistoja villiinnyttämällä voidaan myös lisätä monimuotoisuutta
495 kaupungeissa. Monimuotoinen kaupunkiluonto tukee myös ihmisten terveyttä. Luonnossa
496 liikkumisella ja erilaisille mikrobikannoille altistumisella on tutkitusti positiivisia vaikutuksia
497 stressin lievittämisessä ja verenpaineen alentamisessa sekä allergioiden ja
498 autoimmuunisairauksien vähenemisessä. Monimuotoinen ja riittävä luontoympäristö tulee taata
499 kaikille taajamista suuriin kaupunkeihin myös kaupungistumisen ja maankäytön muutospaineen
500 edetessä.

501 **Toimenpiteet:**

- 502 • Kaupunkien on huomioitava luontopohjaiset ratkaisut osana kaavoitusta ja
503 kaupunkikehittämistä. Asemakaavoissa täytyy turvata arvokkaat luontokohteet ja -alueet sekä
504 yhteydet viheralueiden välillä.
- 505 • Kaupunkien keskusta-alueista vähintään 10 % maapinta-alasta on oltava viheralueita tai veden
506 läpäiseviä pintoja. Keskusta-alueen ulkopuolella osuuden on oltava suurempi.
- 507 • Luonnonsuojelualueiden määrää kunnissa tulee lisätä. Edellytykset lajien liikkumisen ja
508 säilymisen kannalta turvataan viherkäytävillä ja tarvittaessa viherrakentamisella.
- 509 • Edistetään kaupunkiviljelyä kaupunkilaisten luontokokemusten lisäämiseksi. Perustetaan
510 kaupunkialueille lisää ryhmäpuutarha-alueita ja viljelypalstoja.
- 511 • Edistetään vertikaalista ja horisontaalista viherinfrastruktuuria, kuten esimerkiksi viherkattoja ja
512 -seiniä.
- 513 • Ehkäistään uusien vieraslajien leviämistä ja pyritään minimoimaan vakiintuneiden vieraslajien
514 haittavaikutuksia.
- 515 • Kaupunkimetsien metsienkäsittelyä muutetaan luonnonmuokaisemmaksi biodiversiteetin
516 turvaamiseksi esimerkiksi jättämällä metsiin enemmän lahopuuta.
- 517 • Kaupunkiluonnon säilymistä tulee edistää ja sitä tulee hoitaa virkistys- ja opetuskäyttöä
518 ajatellen. Tiiviistikin rakennetuilla alueilla on oltava tilaa niityille, viheralueille ja muulle
519 kaupunkiluonnolle.

520 **Elinkelpoinen ilmasto**

521 Ilmastonmuutos on yksi aikamme suurimmista ja vaikeimmista ympäristöongelmista. Maapallon
522 keskilämpötilan nopea nousu saattaa ajaa ilmastoympäristön kriittisten kynnyksarvojen yli, mitkä
523 käynnistävät uusia ennalta-arvaamattomia muutoksia ympäristön toiminnassa ja saattavat

524 kiihdyttää lämpenemistä entisestään. Ilmastonmuutos tapahtuu niin nopeasti, että useilla kasvi-
525 ja eläinlajeilla tulee olemaan vaikeuksia selviytyä ja niiden riski hävitä sukupuuttoon kasvaa.

526 Ilmastonmuutosta ei enää voida täysin pysäyttää, mutta sitä tulee hillitä kaikin keinoin ja sen
527 vaikutuksiin tulee varautua ja sopeutua ajoissa. Ilmastonmuutoksen hillitseminen vaatii
528 kansainvälistä yhteistyötä ja tarvitaan merkittäviä muutoksia niin energiajärjestelmässämme kuin
529 elämäntavassamme. Kasvihuonekaasupäästöjä tulee vähentää radikaalisti ja hiilinieluja sekä -
530 varastoja tulee kasvattaa voimakkaasti.

531 Altistuminen pienhiukkaspäästöille ovat vakava uhka ihmisten terveydelle ja luonnolle.
532 Ilmansaasteet on saatava kuriin kaupungeissa.

533

534 **Tavoite 1: Ilmastonmuutosta on torjuttava kaikin keinoin**

535 Ilmastonmuutosta on torjuttava kaikin mahdollisin keinoin, jotta maapallon keskilämpötilan
536 nousu saadaan pysäytettyä 1,5: een tai edes 2: een asteeseen. Valtion ja kuntien tulee asettaa
537 kunnianhimoiset päästötavoitteet omille päästöilleen ja ajaa samaa asiaa kansainvälisissä
538 neuvotteluissa.

539 Ilmastonmuutosta aiheuttavat kasvihuonekaasupäästöt tulevat suurimmilta osin
540 energiasektorilta, lisäksi päästöjä aiheuttavat maankäytön muutokset ja metsätalous, maatalous,
541 teollisuusprosessit, jätehuolto sekä lentoliikenne ja merenkulku. Päästöttömän
542 energiajärjestelmän kehittämisen lisäksi tarvitaan ilmastönäkökulmaa kulutuksesta
543 ruoantuotantoon. Teknologisten ratkaisujen lisäksi tarvitaan yhteiskunnallista muutosta kohti
544 kestävä elämäntapaa tukevaan yhteiskuntaan, jossa kulutus on kohtuullista ja liikkuminen ja
545 asuminen vähäpäästöistä. Ilmastokasvatus on myös tärkeässä asemassa. Lisäksi hiilinielujen ja -
546 varastojen kasvattaminen on tärkeää, jotta enemmän hiiltä saadaan sidottua ilmakehästä.

547

548 **Toimenpiteet:**

- 549 • Suomen tulee olla hiilineutraali 2030.
- 550 • Fossiilisista energiantuotantomuodoista on päästävä irti 2035.
- 551 • Fossiilisen energian ja ympäristölle muuten haitallisista yritystuista tulee luopua välittömästi.
- 552 • Metsien hakkuutasot tulee laskea ekologisesti kestävä tasolle.
- 553 • Ilmastonmuutoksen torjunta on otettava huomioon kaikilla yhteiskunnan osa-alueilla.
- 554 • Kaikkien kuntien tulee tehdä oma ilmastostrategia päästöjen vähentämiseksi.
- 555 • Kulutusta tulee vähentää ja sen tulee pohjautua kiertotalouteen.

- 556 • Energia on tuotettava päästöttömillä ja kestävillä tavoilla.
- 557 • Kulutuksen ja palveluiden päästöt tulee huomioida verotuksessa.
- 558 • Korkeita päästöjä tuottavaa teollisuutta ja liikkumismuotoja tulee verottaa rajusti.
- 559 • Sähköverkkoa ja sähkönsiirto mahdollisuuksia on laajennettava Euroopan sisällä.
- 560 • Hiilinieluja ja -varastoja on kasvatettava.

561

562 **Tavoite 2: Ilmastonmuutokseen on sopeuduttava**

563 Ilmastonmuutoksen vaikutuksiin on varauduttava kaikkialla yhteiskunnassa. Ilmastonmuutoksen
564 vaikutukset jakautuvat epätasaisesti eri puolille maapalloa. Rikkaiden maiden on kannettava
565 globaalia vastuuta aiheuttamistaan päästöistä tukien köyhien kehittyvien maiden sopeutumista
566 ilmastonmuutokseen.

567 Ilmaston lämpeneminen tulee aiheuttamaan jäätiköiden sulamista, merenpinnan nousua,
568 äärimmäisiä sääolosuhteita ja lisääntyvää kuivuutta, mikä tulee vaikuttamaan ennalta-
569 arvaamattomilla tavoilla miljoonien ihmisten elämään, elinkeinoihin ja terveyteen. Suomessa
570 ilmastonmuutos tulee todennäköisesti lisäämään sademääriä, tulvariskiä, myrskyjä, helleaaltoja
571 ja muita sään ääriolosuhteita. Ilmastopakolaisuuden vaikutukset tulevat näkymään Suomessa.

572 **Toimenpiteet:**

- 573 • Erillinen ilmastokatastrofirahasto on perustettava.
- 574 • Toteutetaan päämäärätietoisesti kansallista ilmastonmuutoksen sopeutumisen strategiaa ja
575 siinä määriteltyjä sopeutumishankkeita.
- 576 • Uusissa infrastruktuuri- ja rakennushankkeissa on huomioitava ilmastonmuutoksen vaikutukset,
577 kuten lisääntyvät sään ääri-ilmiöt.
- 578 • Kasvavaan ilmastopakolaisuuteen on varauduttava sekä edistettävä pakolaisten integraatiota
579 yhteiskuntaan.
- 580 • Kansainvälisissä ilmastoneuvotteluissa on vaadittava enemmän tukea kehittyvien maiden
581 ilmastonmuutoksen sopeutumistoimiin.

582

583 **Tavoite 3: Energiaratkaisujen on oltava päästöttömiä ja kestäviä**

584 Nykyinen yhteiskuntamme on rakennettu fossiilisen energian varaan, mikä on kestäväntöntä niin
585 ilmaston lämpenemisen kuin luonnonvarojen ehtymisen kannalta. Energiajärjestelmä tulee
586 muuttaa päästöttömäksi ja uusiutuvaan energiaan perustuvaksi. Kaikesta fossiilisen energian

587 käytöstä tulee luopua ja se tulee pyrkiä korvaamaan muulla kuin bioperäisillä polttoaineilla. Niissä
588 kohteissa, joissa biomassan polttamista ei voida korvata muulla vaihtoehdolla, tulee huomioida
589 todelliset käytöstä johtuvat päästöt. Suomen tulee investoida päästöttömiin energialähteisiin ja
590 lisätä päästöttömän teknologian vientiä.

591 Energiainfrastruktuuria on kehitettävä hajautetun ja avoimen energiaverkon suuntaan. Samaan
592 aikaan tarvitaan toimia energiankulutuksen vähentämiseksi ja energiatehokkuuden lisäämiseksi
593 kaikkialla yhteiskunnassa.

594 Liikkuminen tulee sähköistää ja sähkön tuotannon tulee pohjautua päästöttömiin
595 energianlähteisiin. Sähkönkulutuksen joustavuutta on lisättävä, jotta joustamattomista ja
596 vaihtelevista sähköntuotantotavoista saadaan suurin hyöty. Sähkön pientuottajien tulee voida
597 myydä tuottamansa sähkö verkkoon. Ydinenergian uusia sovellutuksia voidaan edistää osana
598 vähähiilistä energiapalettia uusiutuvien energiantuotantomuotojen ohella erityisesti tulevina,
599 ilmastonmuutoksen hillinnän kannalta kriittisimpinä vuosikymmeninä. Pitkällä tähtäimellä tulee
600 siirtyä kokonaan uusiutuviin ja päästöttömiin energiaratkaisuihin.

601 **Toimenpiteet:**

602 • Luovutaan maakaasusta 2030-luvulla.

603 • Päästökaupan rinnalla otetaan käyttöön asteittain tiukentuva normi, joka rajoittaa
604 hiilidioksidipäästöjä suhteessa tuotetun energian määrään. Kivihiilestä luopumista vauhditetaan
605 kohdennetulla vero-ohjauksella, joka vähentää erityisesti kaupunkien yhteistuotannon päästöjä
606 nopeasti.

607 • Tuetaan uusiutuvan ja päästöttömän energian tuotantoa ja kehitystä.

608 • Tehdään energian pientuotannosta kannattavaa keventämällä verotusta ja avaamalla
609 energiaverkko.

610 • Kehitetään sähköverkkoa älykkääseen ja joustavaan suuntaan.

611 • Poistetaan kaukolämpöverkkoon liittymisen pakko kaavoituksesta ja avataan
612 kaukolämpöverkko.

613 • Integroidaan kaavoitukseen energiasuunnittelua alueellisesti, jotta maalämpöä ja hukkalämpöä
614 voidaan hyödyntää tehokkaasti lämmityksessä.

615 • Lisätään rakennusmääräyksiin aurinkopaneelien ja maalämpöjärjestelmien asentaminen niille
616 soveltuville paikoille.

617 • Tuotantolaitosten ja rakennusten energiatehokkuutta on parannettava vähintään 40 % vuoden
618 1990 tasosta vuoteen 2030 mennessä.

619 • Ohjataan ihmisiä energiankulutuksen vähentämiseen taloudellisin ja informaatioon ja
620 älyteknologiaan perustuviin ohjausekeinoin.

621 **Tavoite 4: Kasvatetaan hiilinieluja ja -varastoja**

622 Suomen hiilinieluja ja -varastoja tulee kasvattaa, jotta hiiltä saadaan sidottua ilmakehästä
623 päästöjen kompensoimiseksi. Tämä tarkoittaa käytännössä metsien ja turvemaiden
624 hiilensidontakyvyn turvaamista ja parantamista. Hiilinieluja tarvitaan myös lisää, jotta on
625 mahdollista saavuttaa negatiiviset nettopäästöt 2030-luvulla. Metsien hiilinieluille ja -varastoille
626 on asetettava tavoite, joka tukee ilmastonmuutoksen hillintää Pariisin ilmastopimuksen
627 tavoitteisiin pääsemiseksi.

628 **Toimenpiteet:**

- 629 • Pienennetään Suomen hakkuutavoitteita.
- 630 • Laaditaan toimenpideohjelma metsien maaperän hiilivarastojen vahvistamiseksi.
- 631 • Ennallistetaan heikkotuottoiset ojitetut metsät takaisin suoalueiksi.
- 632 • Siirrytään jatkuvaan metsänkasvatukseen rehevillä turvemaidella ja luovutaan
633 maanmuokkauksesta.
- 634 • Edistetään puurakentamista.
- 635 • Kasvatetaan metsiemme keski-ikää.
- 636 • Luovutaan avohakkuista valtion mailla ja kannustetaan myös yksityisiä metsänomistajia jatkuvan
637 kasvatuksen metsänhoitoon.

638

639 **Tavoite 5: Turvataan puhdas hengitysilma**

640 Altistuminen hiukkasmaisille ilmansaasteille on vakava terveysongelma. Pitkäaikainen
641 altistuminen pienhiukkasille aiheuttaa Suomessa noin 1800 ennen aikaista kuolemaa vuodessa.
642 Suurimmat päästölähteet pienhiukkaspäästöille ovat tieliikenne, energiantuotanto- ja
643 teollisuuslaitokset sekä puun pienpoltto. Altistuminen hiukkasmaisille ilmansaasteille aiheuttaa
644 kaikista ympäristökijöistä eniten terveyshaittoja kehittyneissä maissa.

645 **Toimenpiteet:**

- 646 • Sähköistetään moottoriajoneuvoliikenne.
- 647 • Rajoitetaan voimakkaasti yksityisautoilua kaupunkialueilla ja suunnitellaan kaupunkeja
648 joukkoliikenteen ja kevyen liikenteen ehdoilla.
- 649 • Lisätään kaupunkien viheralueita, viherinfrastruktuuria ja kaupunkikasvillisuutta.
- 650 • Tiukennetaan teollisuuslaitosten päästöjen puhdistusnormeja.
- 651 • Rajoitetaan puun pienpolttoa määräyksin.

652 **Vihreän ympäristöpolitiikan keinot**

653 Ympäristöongelmien ehkäisemiseksi, hillitsemiseksi sekä luonnonsuojelun edistämiseksi
654 tarvitaan poliittisia päätöksiä ja aktiivista toimintaa yhteiskunnan eri tasoilla. Julkisen vallan ja
655 kansainvälisen yhteistyön ohella on tärkeää huomioida yritysten, yksilöiden ja kansalaisjärjestöjen
656 vaikutuskeinojen tukeminen. Tavoitteena on, että jokaisen yksilön, jonka elämää tai toimintaa
657 muutos koskee, tulee saada osallistua ja vaikuttaa muutosprosessin täytäntöönpanoon. Eri
658 toimijoiden välistä yhteistyötä tarvitaan poliittisten keinojen ymmärrettävyyden,
659 hyväksyttävyyden ja toimivuuden parantamiseksi.

660 Nykyinen ympäristöpolitiikka on riittämätöntä biodiversiteetin köyhtymisen ja ilmastonmuutoksen
661 aiheuttamien ongelmien ratkaisemisen osalta. Ympäristövaikutukset tulee huomioida kaikessa
662 poliittisessa päätöksenteossa. Tarvitaan sekä määrätietoisia tavoitteita että riittäviä konkreettisia
663 toimenpiteitä. Tutkimukseen ja investointeihin on panostettava ja ilmastotyön ja
664 ympäristönsuojelun riittävä rahoitus taattava.

665

666 **Tavoite 1: Kunnianhimoiset ja oikeudenmukaiset kansainväliset** 667 **ympäristötavoitteet ja -sopimukset**

668 Ympäristöongelmat eivät katso valtioiden rajoja, vaan ne jakautuvat epätasaisesti ja ilmentyvät eri
669 tavoin maapallon eri osissa. Yhteisten ongelmien ratkaisemiseksi tarvitaan tiivistä yhteistyötä
670 toimijoiden välillä tavoitteiden asettamiseksi ja saavuttamiseksi. Päätöksiä tehdessä on otettava
671 huomioon globaali oikeudenmukaisuus, sillä valtioilla on vaihtelevat resurssit
672 ympäristöongelmien ehkäisemiseen sekä niihin sopeutumiseen. Kansainvälisessä
673 ilmastoyhteistyössä tulee huomioida eri kulttuurit ja tukea paikallisia ratkaisuja. Sitovalla
674 tuotanto- ja alihankintaketjujen seurannalla voidaan lisätä tietoa ympäristöongelmista.

675 Suomen tulee ajaa YK:n ympäristöjärjestön UNEP:n kehittämistä Maailman ympäristöjärjestöksi
676 (WEO), joka tukee kansainvälisten ympäristösopimusten laadintaa, seuranta ja toteuttamista,
677 toimii riitojen ratkaisuelimenä sekä integroi ympäristömääräykset osaksi kansainvälistä kauppaa
678 ja taloutta koskevia sopimuksia. WEO:n ympäristötuomioistuin tulee olla valta määrätä sakot
679 tai kauppasanktiot sopimusten rikkojille.

680 **Toimenpiteet:**

681 • Korjataan Pariisin ilmastopimuksen päästötavoitteet ja sitoumukset riittäviksi lämpötilan
682 nousun pysäyttämiseksi 1,5: een asteeseen.

683 • Lisätään Suomen YK:n ympäristöohjelman UNEP:n rahoittamista ja kehitetään sitä kohti
684 Maailman ympäristöjärjestöä.

685 • Lisätään kehitysyhteistyön määrärahoja kehittyvien maiden ilmastotöiden rahoittamiseksi.

- 686 • Parannetaan naisten asemaa ilmastotyössä osallistamalla kehittyvien maiden naisia niin
687 paikallisesti kuin kansainvälisesti ilmastoneuvotteluihin.
- 688 • Ajetaan kansainvälisiä toimia haitallisimpien muovituotteiden ja raaka-aineiden kieltämiseksi,
689 muovin kierrättämisen tehostamiseksi ja kierrätysvastuun siirtämiseksi tuottajalle.
- 690 • Tekstiiliteollisuuden tuotantoketjua on ohjattava kestävämpään ja eettisempään suuntaan.
691 Tekstiilien tuottajia tulee velvoittaa tekstiilien kierrätyksen kehittämiseen.
- 692 • Tuotanto- ja alihankintaketjuja tulee valvoa paremmin väärinkäytösten estämiseksi muun
693 muassa auditointien avulla.
- 694 • Torjutaan köyhillä alueilla esiintyvää energiaköyhyyttä.
- 695 • Kasvatetaan kansainvälisen ympäristövalvonnan resursseja muun muassa salametsästyksen ja
696 riistokalastuksen estämiseksi.

697

698 **Tavoite 2: EU suunnannäyttäjänä ympäristöpolitiikan kehittämisessä ja**
699 **keinojen käyttöönotossa**

700 EU-tason päätöksenteosta tekee toimivaa sen perusta tutkimus tiedossa, avoimuus ja
701 demokraattisuus. Uskomme Euroopan Unionin onnistuvan näyttämään esimerkkiä, että
702 ympäristön tilaa voidaan parantaa kansainvälisesti sitovien sopimusten avulla. Globaalina
703 toimijana EU pystyy vaikuttamaan ilmastopolitiikan suuntaviivoihin enemmän kuin yksittäiset
704 valtiot. EU:n tulee ohjata investointien allokointumista päästöttömään energiaan ja kestävään
705 systeemitason muutokseen niin alueen sisällä kuin laajemmin kansainvälisenä vaikuttajana.
706 Päästöjen tulee näkyä hinnoissa ja päästöttömän valinnan olla kaikkien saatavilla tulotasosta
707 riippumatta. Toteutetaan kokonaisvaltainen päästövero tukemaan päästökauppajärjestelmää ja
708 luovutaan portaittain muiden energiamuotojen vaihtelevista tuista Luodaan selkeä ja aukoton
709 sääntely niin, että hiilivuotoja ei pääse uuden päästökauppajärjestelmän uudistusprosessin
710 edessä syntymään.

711 **Toimenpiteet:**

- 712 • Kannetaan vastuu Euroopan alueelta aiheutuvista päästöistä ja alueen ympäristön kantokyvystä.
- 713 • Kasvatetaan Euroopan hiilinieluja ja -varastoja.
- 714 • Nostetaan EU:n päästövähennystavoitteet tasolle, jonka lopputuloksena on päästötön Eurooppa
715 Pariisin ilmastopimuksen aikatavoitteen mukaisesti.
- 716 • Muutetaan päästöoikeuksien alkujako täysin huutokauppaan ja tuotannon tehokkuuteen
717 perustuvaksi, ilmaiseksi jaettavista päästöluvista luovutaan.

- 718 • Vähennetään päästöoikeuksien määrää asetetun tavoitteen mukaisesti ja mitätöidään myymättä
719 jääneet päästöoikeudet.
- 720 • Laajennetaan päästökauppa myös kiinteistöjen lämmityksen ja liikenteen osa-alueille.
- 721 • Ohjataan päästökaupan huutokauppatulot vähäpäästöisen energian tukiin ja kehitysmaiden
722 ilmastotyöhön.
- 723 • Muutetaan uusiutuvien energiamuotojen ja energiatehokkuuden tavoitteet sitoviksi.
- 724 • Osallistutaan ulkopolitiikassa ja kehitysyhteistyössä aktiivisesti kehitysmaiden sekä kehittyvien
725 valtioiden päästöttömän infrastruktuurin ja toimintamallien kehittämiseen sekä energiaköyhyyden
726 torjumiseen.
- 727 • EU:n avoimuus-/lobbausrekisteristä tehdään pakollinen ja se on otettava käyttöön kaikissa EU-
728 maissa.
- 729 • Vaaditaan EU:n maatalouspolitiikan CAP2020 valmisteluun kunnianhimoiset tavoitteet: tukia
730 ohjataan kasvisruoan tuotantoon sekä maatalouden tuottamiin ekosysteemipalveluihin.
- 731 • Parannetaan päästöttömän energian tuotannon edellytyksiä Euroopan alueen sähköverkoja
732 parantamalla.
- 733 • Torjutaan lainsäädännön avulla kemikalisoitumista ja haitallisten aineiden, kuten mikromuovien,
734 päätymistä maaperään ja vesistöihin.

735

736 **Tavoite 3: Suomi ympäristöratkaisujen edelläkävijänä**

737 Kunnianhimoinen ympäristö- ja ilmastopolitiikka on Suomelle etu. Etuoikeus vauraana
738 teollisuusmaana tulee hyödyntää ja suunnata resursseja tulevaisuudessa välttämättömien ja
739 yleishyödyllisten ratkaisujen kehittämiseen ja käyttöönottoon. Jotta päätöksenteon tueksi
740 saadaan riittävästi luotettavaa tietoa, on tutkimukseen suunnattava huomattavasti lisäresursseja.
741 Energiantuotannosta on tehtävä päästötöntä niin nopeasti kuin mahdollista ja liikenteen
742 sähköistämistä edistettävä.

743 **Toimenpiteet:**

- 744 • Valtion ja muiden julkisten yhteisöjen pääoma tulee siirtää pois sellaisista sijoituksista, joilla
745 tuetaan fossiilisen energian käyttöä. Julkisosumisteisten yritysten tulee irrottaa toimintansa
746 fossiilisista polttoaineista.
- 747 • Suomen tulee olla edelläkävijä ilmastomuutoksen torjunnassa ja päästöttömän ja uusiutuvan
748 energian tukemisessa ja kehityksessä.
- 749 • Suunnataan lisäresursseja tutkimukseen ja erityisesti ympäristö- ja perustutkimukseen.

750 • Tuetaan tutkimustiedon välittämistä suoraan päättäjille.

751 • Korvataan etujärjestöjen asiantuntijoita akateemisilla tutkija-asiantuntijoilla erilaisissa
752 lainsäädäntöä valmistelemissa työryhmissä.

753

754 **Tavoite 4: Kansallinen lainsäädäntö ja itsenäinen ympäristöhallinto**
755 **turvaavat ympäristön hyvä tilan**

756 Ympäristöpolitiikan ohjauskeinot eivät saa perustua pelkästään vapaaehtoisuuteen, vaan
757 hallinnollisioikeudellisia ohjauskeinojen asemaa on Suomessa vahvistettava niiden ollessa
758 tehokkaita tapoja ympäristön tilan ja luonnonsuojelun edistämiseksi. Lainsäädännön tulee estää
759 vakavat ympäristöhaitat, jotka ihmisen toiminta aiheuttaa. Samalla kansalaiset tulee osallistaa ja
760 sitouttaa lainsäädäntöprosessiin sen legitimitetin lisäämiseksi ja turvaamiseksi.

761 Ympäristöpoliittisten päätösten vaikutus myös päätöksentekohetkellä syntyviin ja vielä
762 syntymättömiin sukupolviin on huomioitava heidän oikeuksien mukaisesti.

763 **Toimenpiteet:**

764 • Vahvistetaan itsenäistä ympäristöministeriötä ja ympäristöhallintoa.

765 • Kehitetään vuorovaikutteista ympäristöhallintaa sekä kansainvälisesti, että Suomen valtion ja
766 kuntien välillä.

767 • Vahvistetaan ja kehitetään itsenäistä Suomen ympäristökeskusta (SYKE).

768 • Taataan valtion ympäristöviranomaisille oikeus valittaa toisen viranomaisen päätöksestä.

769 • Valtion lupa- ja valvontavirastossa (LUOVA) ympäristön luvittavat ja valvovat tehtävät on
770 pysyttävä organisaatiossa erillään.

771 • Uudistetaan Suomen kaivoslaki.

772 • Kaavoituksen ohjaus palautetaan valtiolle. Palautetaan ympäristöministeriölle
773 maakuntakaavojen vahvistaminen ja ympäristöviranomaisille kaavoituksen poikkeuksien
774 myöntäminen.

775 • Uhanalaisia kaloja ja suurpetoja koskeva politiikka siirretään maa- ja metsätalousministeriön
776 hallinnasta ympäristöministeriön hallintaan.

777 • Lisätään resursseja ympäristörikosten selvittämiseen sekä salakalastuksen ja - metsästyksen
778 valvontaan.

779 • Perustetaan tulevien sukupolvien valtuutetun toimi.

780

781 **Tavoite 5: Ihmiset osallistuvat kestävään elämäntapaan ja saavat siihen**
782 **tukea paikallisella tasolla**

783 Kunnallinen taso vastaa ympäristötavoitteiden saavuttamisesta käytännön tasolla ja ihmisten
784 osallistumisesta kestävään elämäntapaan. Kuntien tulee tavoitella kunnianhimoisesti
785 päästöttömyyttä ja asettaa toimenpiteet tavoitteiden saavuttamiseksi. Kuntalaisten osallistumista
786 sekä omien päästövähennyspolkujen suunnittelua ja toteuttamista tulee tukea vahvasti
787 paikallisen päätöksenteon tasolla. Paikallisten onnistumisten jakamista ja informaation
788 kulkemista tulee edistää eri toimijoiden välillä.

789 **Toimenpiteet:**

- 790 • Osallistetaan kansalaisyhteiskuntaa päätöksentekoprosesseihin luomalla demokraattisia
791 matalan kynnyksen vaikuttamisen kanavia, kuten osallistavaa budjetointia, työpajoja ja
792 kansalaisraateja ympäristöongelmien ja -ratkaisujen konkretisoimiseksi.
- 793 • Tuetaan ja kannustetaan ihmisiä omaehtoisesti vähentämään päästöjä ja kulutusta taloudellisin
794 ja informaatiopohjaisin keinoin.
- 795 • Tehdään ympäristöneuvonnasta saavutettavaa, selkeää ja helposti lähestyttävää.
- 796 • Liitetään ympäristöasiat ja päästövähennystavoitteet osaksi kaikkea päätöksentekoa
797 kouluttamalla viranomaisia heidän virkaansa liittyvistä ympäristönäkökulmista.

798

799 **Tavoite 6: Vaikuttava ympäristökasvatus luo pohjan ympäristötietoiselle**
800 **kansalaisuudelle**

801 Ympäristöongelmien ratkaiseminen ja ehkäiseminen vaatii ympäristötietoisia kansalaisia.
802 Laadukas ja vaikuttava ympäristökasvatus varhaiskasvatuksesta lähtien on yksi tehokkaimmista
803 keinoista edistää ympäristötietoista kansalaisuutta.

804 **Toimenpiteet:**

- 805 • Ympäristötietoisuutta tulee lisätä kaikissa ikäluokissa tukemalla päästövähennyspolkuja
806 kunnallisella tasolla sekä tarjoamalla ympäristökoulutusta myös aikuisväestölle elinikäisen
807 oppimisen periaatteen mukaisesti.
- 808 • Kestävän elämäntavan edistämisen, luontokokemusten tärkeyden sekä monipuolisen
809 varhaiskasvatusympäristön tulee näkyä varhaiskasvatuslaissa.
- 810 • Edistetään koulutuksessa median ja mainonnan kriittistä lukutaitoa.
- 811 • Jokaisen päiväkodin ja koulun lähiympäristössä tulee olla luonto-opetuskohteeksi sopiva
812 metsäalue tai puisto.
- 813 • Vihreä lippu -ohjelma tulee tarjota maksutta kaikkien päiväkotien ja koulujen käyttöön.

- 814 • Ympäristökasvatuksesta on tehtävä oma oppiaineensa perus- ja toisen asteen kouluihin, ja osan
815 opinnoista on oltava pakollisia. Lisäksi on lisättävä opiskelijoita osallistavaa toimintaa
816 ympäristötietoisuuden edistämiseksi, kuten teemapäiviä, erilaisia projekteja ja vierailuja.
- 817 • Ympäristötietoisuus on saatava keskeiseksi osaksi kaikkien korkeakoulujen opintosuunnitelmia,
818 jotta se tulee tutuksi kaikkien alojen opiskelijoille.
- 819 • Pedagogiseen koulutukseen tulee sisältyä nykyistä enemmän ympäristökasvatusta.
- 820 • Vähennetään eläinperäisten tuotteiden käyttöä koulutuslaitoksissa ja korvataan ne
821 kasvisperäisillä vaihtoehdoilla.